

Klassikaal woordensoortenboek maken

Inhoud

Vakcomponenten, doelgroep, beschrijving, werkvorm, doelen	3
Onderwijskundige doelen:	4
Logistiek en aantal lessen.....	4
Lesbegin les 1:	4
Lesbegin les 2:	4
Les 3 en 4:.....	5
Les 5 en 6:.....	5
Les 7 en 8:.....	5
Les 9:.....	5
Uitleg opdracht voor leerlingen:	5
Zelf een woordensoortenboek maken	6
Individuele opdracht 1 en 2.....	6
Groepsopdracht 3a en 3b.....	7
Antwoordvel.....	8
Groepsopdracht 4 – 10.....	10
Individuele opdracht 11 - 12	10
Eindopdracht schriftelijk deel eerste versie: gezamenlijk 13 -15.....	11
Eindopdracht schriftelijk deel, tweede versie: 16.....	11
Groepsopdracht 17 en 18.....	11
Metrokaart	13
Tussenstandformulier	14

Waar kunnen ze o.m. informatie vinden op de site?	16
Beoordelingsformat informatievaardigheden:	17
Samenwerkingsvaardigheden	18
Schrijfvaardigheden.....	19
Leerlingmateriaal: voorbeeld inhoudsopgave.....	20

Vakcomponenten, doelgroep, beschrijving, werkvorm, doelen

Vakcomponenten: woordenschatverwerving, informatievaardigheden, taalbeschouwing, schrijf- en spreekvaardigheid.

Doelgroep: eerste/tweede klassen vmbo-t / havo / vwo.

Beschrijving van het concept: In de taalkunde worden tien woordsoorten onderscheiden, maar er zijn andere mogelijkheden om woorden te sorteren. In deze lessenserie maken de leerlingen een woordensoortenboek met negen hoofdstukken, waarin de onderstaande verdeling wordt gevolgd en de bijbehorende vragen centraal staan. Aan het eind vinden, na een eloquentia-oefening, verkiezingen plaats per categorie voor het mooiste, interessantste, liefste, kortom het favoriete klassenwoord.

1	Nieuwe woorden	Hoe ontstaan nieuwe woorden? Wie bedenkt nieuwe woorden?
2	Versleten, oude, afgedankte woorden	Wanneer gebruiken we bepaalde woorden niet meer? Wat zijn 'onsterfelijke' woorden?
3	Leenwoorden	Waarom lenen we woorden? Van wie lenen we en wanneer brengen we ze terug?
4	Verboden woorden	Waarom zijn die woorden verboden? Wie besluit dat woorden verboden zijn? Wat is de 'straf' of het gebruik van verboden woorden?
5	Bedreigde woorden	Sommige woorden dreigen uit te sterven; hoe komt dat? Hoe kun je die beschermen en moeten we dat doen?
6	Onbestaande woorden	Waarom zijn daar geen woorden voor? Zijn de onbestaande woorden in alle talen hetzelfde?
7	Dezelfde woorden	Wat is het verschil? Hoe weten we welke betekenis we bedoelen als de woorden hetzelfde zijn?
8	Klank- en andere bijzondere woorden	Wat maakt die woorden bijzonder?
9	Groeps- en modewoorden	Wat heb je daaraan? Blijven deze woorden altijd bestaan?

Werkvorm : groepswerk met taakverdeling in een groep van maximaal vijf leerlingen.

Onderwijskundige doelen:

- Nieuwsgierigheid naar en plezier in taalkundige onderzoeken opwekken; inzicht in taalkundige processen in samenhang met culturele omstandigheden vergroten, waardoor het belang van vergroting van de woordenschat en van het repertoire wordt onderkend.
- Analytische inzichten vergroten door het categoriseren en onderzoeksvragen in deelvragen aan te pakken en kritisch te bespreken.
- Samenwerken in een taalkundig onderzoek en het vormgeven van het resultaat daarvan.
- Schriftelijke taalvaardigheid vergroten door het uitwerken van alinea's rond kernzinnen, die worden toegelicht met voorbeelden, en door het in eigen woorden verwerken en integreren van de verzamelde informatie.
- Informatievaardigheden uitbreiden: de site *www.dwvdnt.org* als bron ontdekken, maar ook basisvaardigheden toepassen als bestanden opslaan en mailsaven, bronnen verantwoorden, zoekresultaten noteren.
- Spreekvaardigheidsoefening door uitwisseling in de groepen en klassikale eindpresentatie.

Logistiek en aantal lessen

Logistiek:

internetverbinding, beamer, pennen en papier, computerlokaal, snelhechters voor de leerlingen, leerlingenmaterialen.

Aantal lessen: in de beschreven, uitgebreide vorm negen à tien lessen, maar er kan uiteraard naar believen worden ingekort.

Lesbegin les 1:

Als lesbegin is gekozen voor de filmfragmenten (*Kennisstation*, geschiedenis, twintigste eeuw) met Van Kooten en De Bie (1967), Wim T. Schippers (1972), Oerend hard (1977) en/of Jiskefet (1990). In een klassengesprek wordt het verschijnsel 'nieuwe woorden' besproken. Daarna wordt de opdracht uitgelegd: een boekje maken. Als iedereen weet wat de bedoeling is, worden de groepen ingedeeld, de rollen verdeeld. De leerlingen kunnen vast beginnen aan de individueel te maken "nulmeting": wat weten/bedenken ze zelf als antwoord bij de vragen; dit zijn de opdrachten 1 en 2. Dit is huiswerk voor de volgende les. Ter afsluiting van de les kan nog een taalmysterie worden bekeken: www.youtube.com/dwvdnt#p/u.

Lesbegin les 2:

De leerlingen bespreken in hun groepje hun eigen antwoorden uit de "nulmeting" en vullen hun antwoorden aan met andere invalshoeken en voorbeelden. Dit is opdracht 3a. Zo ontstaat al meer tekst voor de betreffende hoofdstukken.

Vervolgens komt klassikaal onderdeel 7 aan bod: "als je hetzelfde zegt met andere woorden, zeg je niet hetzelfde". Deze zin wordt met de klas besproken. We noemen deze uitspraak een paradox, waar zit dat 'm in? Aan de hand van voorbeelden van synoniemen/omschrijvingen wordt klassikaal geïnventariseerd waardoor toch verschillen bestaan: de gevoelswaarde kan afwijken (ik vind dat een heel leuk meisje of ik vind dat een heel leuk jong persoon van het vrouwelijk geslacht); het repertoire kan in een bepaalde context wat absurd overkomen (je moeder is boos omdat de koektrommel leeg is en zij vermoedt dat de kruimels op jouw trui de zaak wel duidelijk maken en je zegt: "moeder, uw hypothese klopt niet") etc.

Vervolgens vindt een korte instructie plaats over stofordening in alinea's rond kernzinnen, die kunnen worden uitgewerkt met voorbeelden. De leerlingen schrijven vervolgens een voorbeeldig hoofdstuk bij deelvraag 7: *dezelfde woorden* op basis van het besprokene en op basis van hun huiswerk bij die vraag. Dit is opdracht 3b.

De docent loopt rond en stuurt controle aan op ordening en alineaopbouw. Het huiswerk is het afschrijven van dat hoofdstuk. De docent neemt de volgende les per groep één dossier in: het dossier wordt op compleetheid beoordeeld en het voorbeeldhoofdstuk rond vraag 7 wordt nagezien en voorzien van verbetertips over hoofdstukordening/alineaopbouw/stijl/spelling/ interpunctie.

Ondertussen zijn de leerlingen aan de slag in de computerruimte met hun instructie bij opdracht 4-10.

Les 3 en 4:

Leerlingen werken zelfstandig aan de groepsopdrachten 4-10 in het mediatheeklokaal. De docent loopt rond en geeft zo nodig tips, ofwel om de samenwerking te helpen verbeteren (via de woordvoerder), dan wel ter verbetering van de verschillende schrijfproducten/zoekresultaten.

Les 5 en 6:

Opdrachten 12, 13, 14, 15: aan het eind kiest de docent uit elke groep één leerling die z'n dossier inlevert: dat dossier levert het eerste cijfer op voor alle groepsleden. Indien de leerling geen dossier kan inleveren, heeft de hele groep een onvoldoende.

Les 7 en 8:

De leerlingen ontvangen hun werk terug voor de tweede versie. Ze krijgen een halve les om hun presentaties voor te bereiden. Vervolgens per groepje 5x1 minuut voor de presentaties. De woorden worden door de docent tijdens de presentatie genoteerd/gebeamd, zodat aan het eind makkelijk kan worden gekozen voor de vijf favoriete klassenwoorden. De leerlingen zetten zich er vervolgens voor in om de woorden in en buiten de school te introduceren. Zodra de docent een collega of een leerling uit een andere klas het woord hoort gebruiken, zou er op slagroomsoesjes moeten worden getrakteerd! Komt het woord op teevee, dan slagroomtaart.

Les 9:

eindversies retour, nabespreken.

Uitleg opdracht voor leerlingen:

zie Zelf een woordensoortenboek maken

Zelf een woordensoortenboek maken

Bij het onderdeel grammatica hebben jullie een aantal woordsoorten geleerd, maar de grammaticale manier om woorden te sorteren is niet de enige. Er zijn ook andere manieren om woorden in te delen en één van die manieren gaan we in de komende lessen bekijken en uitvoeren. We gaan hierbij gebruik maken van de site www.dwvnt.org. De letters staan voor **D**e **W**ereld **V**an **D**e **N**ederlandse **T**aal en dit is de jongerensite van de Nederlandse Taalunie.

Voor je begint, verdeel je in het groepje waarin je zit, de taken. Noteer wie voor welke taak verantwoordelijk is en bewaar deze taakverdeling in je dossier. De te verdelen taken zijn: woordvoerder (*als je ergens met je groepje niet goed uitkomt, overlegt de woordvoerder met de docent*), tijdbewaker/ict'er (*deze ziet erop toe dat iedereen hard genoeg doorwerkt om deadlines te halen en geeft ondersteuning bij problemen met de computer*), procesbewaker (*de procesbewaker ziet erop toe dat er efficiënt wordt gewerkt door iedereen en dat er niet te lang wordt gedaan over deeltaken*) en enthousiasteling/voorzitter (*de enthousiasteling/voorzitter zorgt ervoor dat iedereen enthousiast mee blijft doen in een fijne en rustige sfeer en dat uiteindelijk de beste antwoorden door iedereen worden opgenomen in het dossier*). Denk eraan dat iedereen verantwoordelijk blijft voor zijn eigen dossier met alles erin! Je stuurt elkaar dus steeds mails met de laatste stand van zaken, zodat iedereen een compleet dossier houdt. De docent neemt maar één dossier in om na te kijken en dat cijfer geldt dan voor de hele groep.

Noteer hier de taakverdeling:

1. Woordvoerder:
2. Tijdbewaker/ict'er:
3. Procesbewaker:
4. Enthousiasteling:
5. Voorzitter:

Als je de taken hebt verdeeld, kunnen jullie beginnen met de volgende opdrachten.

Individuele opdracht 1 en 2

- 1 In het onderstaande schema staan negen woordensoorten. Probeer bij iedere soort een voorbeeld te verzinnen.
- 2 Beantwoord de hoofdvragen die in de tweede kolom staan. Doe dit zo precies mogelijk in een document dat je meteen een naam geeft en opslaat. Als je klaar bent, stuur je je documenten als bijlage naar je eigen en elkaars mail: dan heb je altijd een kopie.

1	Nieuwe woorden	Hoe ontstaan nieuwe woorden? Wie bedenkt nieuwe woorden?
2	Versleten, oude, afgedankte woorden	Wanneer gebruiken we bepaalde woorden niet meer? Wat zijn 'onsterfelijke' woorden?
3	Leenwoorden	Waarom lenen we woorden? Van wie lenen we en wanneer brengen we ze terug?
4	Verboden woorden	Waarom zijn die woorden verboden? Wie besluit dat woorden verboden zijn?
5	Bedreigde woorden	Sommige woorden dreigen uit te sterven; hoe komt dat? Hoe kun je die beschermen en moeten we dat doen?

6	Onbestaande woorden	Als vertaler kom je soms tegen dat een taal bepaalde woorden gewoon niet heeft. Waarom zijn daar geen woorden voor? Zijn de onbestaande woorden in alle talen hetzelfde?
7	Dezelfde woorden	Soms heb je meer dan één woord voor hetzelfde ding of begrip. Wat is het verschil?
8	Klank- en andere bijzondere woorden	Wat maakt die woorden bijzonder?
9	Groeps- en modewoorden	Waarom maken groepen zo graag hun eigen taaltje? Blijven deze woorden altijd bestaan?

Groepsopdracht 3a en 3b

- 3a. Bespreek met elkaar de antwoorden die ieder groepslid bij vraag 1 en 2 individueel heeft opgeschreven. Probeer een zo volledig mogelijk gezamenlijk antwoord te formuleren en vul dat in op het bijgeleverde antwoordvel. Per soort heb je minstens drie goede voorbeelden. **Dit antwoordvel stopt iedereen in zijn eigen dossier.**
- 3b. Maak gezamenlijk een opzet voor hoofdstuk 7: dezelfde woorden. Je hebt nu veel informatie over dit onderwerp en die ga je eerst in schema zetten: wat hoort bij elkaar en hoe zou je dat deelonderwerp kunnen noemen, welke voorbeelden heb je, waar horen die bij? Vervolgens werk je dat schema uit tot een compleet hoofdstuk; je stuurt elkaar dat hoofdstuk toe via de mail en vervolgens komen jullie tot een voorbeeldig hoofdstuk zeven, waarin het beste van iedereen op de juiste plaats is terecht gekomen. **Dat hoofdstuk print je en neem je op in je dossier**, zodat de docent het kan nakijken. Natuurlijk stuur je weer een kopie naar de mail.

Antwoordvel

1	Nieuwe woorden	Hoe ontstaan nieuwe woorden? Wie bedenkt nieuwe woorden? Voorbeelden:
2	Versleten, oude, afgedankte woorden	Wanneer gebruiken we bepaalde woorden niet meer? Wat zijn 'onsterfelijke' woorden? Voorbeelden:
3	Leenwoorden	Waarom lenen we woorden? Van wie lenen we en wanneer brengen we ze terug? Voorbeelden:
4	Verboden woorden	Waarom zijn die woorden verboden? Wie besluit dat woorden verboden zijn? Voorbeelden:

5	Bedreigde woorden	<p>Sommige woorden dreigen uit te sterven; hoe komt dat? Hoe kun je die beschermen en moeten we dat doen? Voorbeelden:</p>
6	Onbestaande woorden	<p>Als vertaler kom je soms tegen dat een taal bepaalde woorden gewoon niet heeft. Waarom zijn daar geen woorden voor? Zijn de onbestaande woorden in alle talen hetzelfde? Voorbeelden:</p>
7	Dezelfde woorden	<p>Soms heb je meer dan één woord voor hetzelfde ding of begrip. Wat is het verschil? Voorbeelden:</p>
8	Klank- en andere bijzondere woorden	<p>Wat maakt die woorden bijzonder? Voorbeelden:</p>
		<p>Waarom maken groepen zo graag hun eigen taaltje? Blijven deze woorden altijd bestaan? Voorbeelden:</p>

9	Groeps- en modewoorden	
---	------------------------	--

Voordat je verder kunt gaan met het zoeken naar mogelijke antwoorden op de hoofdvragen, gaan jullie eerst eens rondneuzen op de website www.dwvdnt.org. De antwoorden op de vragen bepalen jullie gemeenschappelijk, maar iedereen schrijft het antwoord zelf op. **Bewaar deze antwoorden in je eigen dossier.** Je stuurt weer een kopie naar je mail. Je noteert telkens hoe lang je met het vinden van de antwoorden bezig bent geweest.

Groepsopdracht 4 – 10

- 4 Ga naar de site www.dwvdnt.org en reis naar station Woorden &zo. Op de wand met bewegende woorden staan allerlei woorden. Leg uit bij welke woordensoort uit het schema van vraag 1 de volgende woorden horen: *akkefietje*, *de scotoe*, *gatentaal* en *lynchen*. Waarom horen die woorden bij die woordensoorten? (tijd:minuten)
- 5 Zoek van ieder van de bovengenoemde vier woorden op de wand met bewegende woorden nog een voorbeeld. (tijd:minuten)
- 6 Reis naar station Kennisstation, Onbegrensd Nederlands XL. Kies minimaal vier talen uit en noteer welke woorden wij uitgeleend hebben. (tijd:minuten)
- 7 Kun je vaststellen wat voor soort woorden vaak zijn uitgeleend? Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden, moet je misschien meer talen bekijken. (tijd:minuten)
- 8 Sommige woorden worden bedreigd, maar andere worden zo vaak gebruikt dat ze niet zo gauw bang hoeven te zijn om uit te sterven. Noteer vijf woorden die volgens jullie in de top-10 van meest gebruikte woorden staan. (tijd:minuten)
- 9 Reis naar station Kennisstation, Woorden &zo XL en zoek in de lijst naar het item 'meest gebruikte woorden'. Komen jullie woorden inderdaad in de lijst voor? (tijd:minuten)
- 10 Reis tot slot nog even rond en kijk overal eens rond. Wat vonden jullie het leukste, grappigste, interessantste, bijzonderste of verbazingwekkendste feit dat jullie tegenkwamen? Noteer dat.

Individuele opdracht 11 - 12

- 11 Nu jullie een beetje weten wat er op de site te vinden is, gaan jullie gericht op zoek naar antwoorden op de hoofdvragen. Verdeel daarvoor allereerst de hoofdvragen onder de groepsleden. Noteer de taakverdeling en maak afspraken over het lettertype waarin jullie elkaar je werk mailen en over deadlines. Daarna gaat iedereen op zoek naar de benodigde informatie. Je noteert op de bijgeleverde metrokaart precies hoe lang je zoekt, wat het resultaat is en waar je die informatie **precies** gevonden hebt. Je zoekt in ieder geval op de stations 'ieder zijn taal', 'woorden &zo' en 'taalmysteries'. **Bewaar deze metrokaart in je eigen dossier.**
- 12 Vul gezamenlijk het bijgeleverde tussenstandformulier in. **Bewaar dit formulier in je eigen dossier.** Je ontvangt van je docent ook een inhoudsopgave en beoordelingsformulieren. **Voeg die toe aan je dossier.**

Eindopdracht schriftelijk deel eerste versie: gezamenlijk 13 -15

- 13 Zoek, indien nodig, meer informatie op en schrijf daarna voor jouw hoofdvragen de artikeltjes voor het woordensoortenboek. Let er bij het schrijven op dat je een logische indeling kiest voor alle deelonderwerpen en daarbij ook je antwoorden uit de nulmeting in je tekst betreft! Je integreert dus de gevonden informatie met wat er al door jullie zelf bedacht was. Schrijf je eigen tekst. Wijk je daarvan af, maak dan met een voetnoot duidelijk uit welke bron je citeert. Let er ook op dat je de voorbeelden bij de juiste alinea's plaatst. Elke alinea is opgebouwd rond een kernzin. Denk eraan dat je een goede tijdsplanning hiervoor maakt. **Bewaar deze artikeltjes in je eigen dossier**, en mailsave ze.
- 14 Bespreek met elkaar de geschreven artikelen kritisch. Klopt de hoofdstukindeling? Heeft elke alinea een heldere kernzin? Passen de voorbeelden bij die kernzin? Geef elkaar tips om ze te verbeteren en herschrijf daarna de artikelen, en let bij de vormgeving op de afgesproken lay-out. Zorg ervoor dat je groepsleden jouw onderdelen tijdig ontvangen! Zo nodig stuurt de procesbewaker herinneringen voor de deadline verloopt. Vul met elkaar de beoordelingsformulieren in voor het groepswerk. Wees daarbij eerlijk!
- 15 Bespreek met elkaar de mooiste/interessantste woorden die je bent tegengekomen. Bedenk ook drie nieuwe woorden die je zou willen introduceren. Draag deze woorden voor met een korte motivering. **Lever de eindproducten in het mapje in bij de docent**. In het mapje zitten alle documenten!

Je ontvangt je dossier terug met commentaar van de docent;

Eindopdracht schriftelijk deel, tweede versie: 16

- 16 Je maakt afspraken met elkaar over deadlines voor het bespreken van de herziene versie, waarin je het commentaar van de docent hebt verwerkt. Je werkt ook je inhoudsopgave bij. Op de afgesproken datum bespreken jullie de eindversie en brengen jullie de laatste verbeteringen aan. Zorg er dus voor dat je allemaal alle bestanden ook digitaal hebt van elkaar. Zorg voor een mooi voorblad (met als het even kan een groepsfoto erop!) en controleer elkaars dossiers op netheid en volledigheid. Zorg ervoor dat je allemaal de eindversie bij je hebt op de inleverdatum, want de docent kiest er één uit!

Er vinden nog presentaties plaats van de voorgedragen woorden tijdens een oefening in eloquentia,

Groepsopdracht 17 en 18

- 17 Je hebt per hoofdstuk minstens twee woorden die je zou willen voordragen als knuffelwoord, dat door de klas wordt geadopteerd. Noteer dat lijstje in je dossier. Het mogen bestaande, maar ook nog ongebruikte woorden zijn. Kies er vijf uit, één per persoon, en verdeel de woorden zo, dat je in vijf verschillende soorten zit. Vervolgens bereidt ieder met het eigen voor te dragen woord een presentatie voor van precies één minuut, waarin je een pleidooi houdt voor (her)gebruik van dat woord door de klas als mascotte-/troetel-/klassenwoord. Gebruik bij de voorbereiding de vragenreeks: wat, wie, waar, hoe, waarom, wanneer om duidelijk te maken dat het een prachtig, belangrijk, onmisbaar en buitengewoon nuttig woord is! Oefen om beurten voor elkaar de presentatie van precies één minuut. **Doe dit fluisterend!** Geef elkaar tips om overtuigender over te komen. Spreek af in welke volgorde de groep zal presenteren. Uiteindelijk adopteert de klas

precies zoveel woorden als er groepjes zijn. De groep die de meeste groepswoorden geadopteerd krijgt, heeft gewonnen.

18 Houd met je groep een overtuigende presentatie en kies de klassenwoorden uit volle overtuiging!

Metrokaart

datum en tijdsduur	gezocht op station...	resultaat	notities

Tussenstandformulier

1	Hoe hebben jullie de taken verdeeld?	Voorzitter: Enthousiasteling: Tijdbewaker/ict'er: Procesbewaker: Woordvoerder:
2	Hoe hebben jullie de hoofdvragen verdeeld: wie doet welke vraag?	
3	Wat hebben jullie afgesproken over het bespreken van de gevonden antwoorden in de groep?	
4	Waar heb je al gezocht?	
5	Wat heb je al gevonden?	
6	Ben je tevreden over de manier waarop je hebt gezocht?	
7	Wat zou je handiger kunnen aanpakken?	

8	Waar ga je verder zoeken?	
9	Hoe ga je dat aanpakken?	
10	Hoeveel tijd denk je nodig te hebben voor het beantwoorden van jouw hoofdvragen?	
11	Hoeveel tijd denken jullie nodig te hebben om als groep informatie uit te wisselen en te bespreken?	
12	Als je bij vraag 2 'niks' hebt ingevuld, maak dan nu goede afspraken en noteer ze hiernaast.	

Waar kunnen ze o.m. informatie vinden op de site?

1. Nieuwe woorden: *kennisstation, geschiedenis 20^e eeuw*, 1966 (Johan Cruyff voor gevleugelde uitspraken die enige tijd populair worden); 1967 over het wnt met Van Kooten en De Bie; 1972 over de invloed van tv-programma's op taalgebruik: Wim T Schippers; 1990 idem Jiskefet; *kennisstation, woorden enzo*: ontstaan door misverstand
2. Versleten, oude, afgedankte woorden *kennisstation, geschiedenis, middeleeuwen 1130*: tesi samanunga: in het woord tesi herkennen we met enige moeite nog wel deze, maar samanunga? *Taalmysteries*: de meest gebruikte woorden
3. Leenwoorden *kennisstation, Nederlands onbegrensd*
4. Verboden woorden *Kennisstation, geschiedenis: 776* over "godverdomme"; 2004: spreekkoren; *ieder z'n taal* over ambtelijke taal en pokerjargon. Er is ook een website www.plattetaal.nl
5. Bedreigde woorden: de ontwikkeling van diversiteit naar uniformiteit naar bescherming van dialecten/diversiteit aan de hand van fragmenten over de Belgische taalstrijd en wet- en regelgeving: *kennisstation, geschiedenis 1789* over de Brabantse omwenteling; 1838 over de Leeuw van Vlaanderen; 1989 over 10voortaal; 1990 over nationaal dictee; 1997 over straattaal; wellicht ook klassengesprek over onderwijs in het Engels op middelbare scholen
6. Onbestaande woorden: hier komen ze bij het zelf bedenken al heel ver, omdat ze begrijpen dat sommige woorden in bepaalde culturen niet of juist wel nodig zijn: veel woorden voor allerlei vormen van sneeuw en ijs zijn in de tropen niet zo nodig; ook voorbeelden in *Nederlands onbegrensd*. Ook leuk in deze categorie: spookwoorden! In het leven geroepen ter bescherming van de intellectuele eigendom (*via woorden enzo*). *Woorden enzo*: geen woord voor
7. Dezelfde woorden: homoniemen en synoniemen in klassengesprek behandelen aan de hand van de paradoxale uitspraak: als je hetzelfde zegt in andere woorden, zeg je iets anders. *Woorden enzo* toont ook homoniem als ik me niet vergis.
8. Klank- en andere bijzondere woorden: *woorden enzo* toont palindroom, onomatopée, lynchen, geoniemen
9. Groeps- en modewoorden: *ieder z'n taal* geeft hierover veel informatie in twee hoofdcategorieën: dialecten en groepstaal; ook: *taalmysteries: bestaat Belgische straattaal?*

Woorden enzo alfabetisch bekeken:

Achterstevoren; alleen in verkleinvorm; betekenisuitbeelden; checkditout vette fatoe; geen woord voor; dievengeheimtaal; grootste woordenboek; hoeveel woorden ken je; geoniem; meest gebruikte woorden; merknamen; modern dialect jongeren; naar iemand genoemd; niet zonder on-; ontstaan door misverstand; populaire jongensnamen; meisjes; spookwoorden; turbotaal; verhaspelingen; vieze woorden; watiseenwoord; wat is het langste woord; welke woordenboeken; woorden interpreteren; woordenboek heeft gelijk; woordenlijst

Beoordelingsformat informatievaardigheden:

gewenste niveau is gecursiveerd; rode items zijn toegevoegd aan de bron: Kaap, A. van der en Schmidt, V. (2007) *Naar een leerlijn informatievaardigheden*, SLO

1. Taakdefinitie	De leerling kan aan de hand van één onderzoeksvraag informatie zoeken	De leerling kan aan de hand van een meer complexe onderzoeksvraag informatie zoeken	<i>De leerling kan, geholpen met aanwijzingen, voorbeelden of tips, zelf bij een gegeven hoofdvraag een of enkele deelvragen bedenken</i>	De leerling kan zelf een of meer onderzoeksvragen bedenken
2. Strategieën om informatie te zoeken	De bronnen zijn gegeven	<i>De belangrijkste bronnen zijn aangegeven; de leerling mag deze aanvullen</i>	De leerling kan, geholpen met aanwijzingen, voorbeelden of tips, zelf bronnen vinden	De leerling kan zelf bronnen vinden
3. Gebruik van informatie	De leerling kan aan de hand van instructies duidelijk omschreven informatie in een bron opzoeken	De leerling kan aan de hand van instructies de benodigde bronnen op basis van zoekvragen of trefwoorden raadplegen	<i>De leerling kan, geholpen met aanwijzingen, voorbeelden of tips, de benodigde bronnen op basis van zoekvragen of trefwoorden zelfstandig raadplegen</i>	De leerling kan zelfstandig de benodigde bronnen op basis van zoekvragen of trefwoorden raadplegen
3. Gebruik van informatie	De leerling beoordeelt de bronnen op bruikbaarheid; hij selecteert welke informatie het best past	<i>De leerling beoordeelt de bronnen op bruikbaarheid; hij selecteert welke informatie het best past; bij gebruik van aanvullende bronnen beoordeelt hij deze op betrouwbaarheid</i>	De leerling kan, geholpen met aanwijzingen, voorbeelden of tips zelfstandig nagaan in hoeverre de informatie die hij opdoet, bruikbaar en betrouwbaar is	De leerling kan zelfstandig nagaan in hoeverre de informatie die hij opdoet bruikbaar, volledig en betrouwbaar is
4. Verwerken van de informatie	<i>De leerling geeft bestanden meteen een naam en slaat ze op</i> De leerling kan de geselecteerde informatie in een gegeven format verwerken	<i>De leerling kan bestanden als bijlage naar de eigen mail saven</i> De leerling krijgt instructies om de geselecteerde informatie adequaat te verwerken	<i>De leerling kan op tempo voldoende informatie verwerken</i> <i>De leerling kan, geholpen met aanwijzingen, voorbeelden of tips, de geselecteerde informatie adequaat</i>	De leerling kan de geselecteerde informatie zelfstandig adequaat verwerken De leerling kan de zoekweg en bronnen

	De leerling kan in een format de zoekweg verantwoorden	De leerling kan de zoekweg volgens instructies verantwoorden	<i>verwerken</i> <i>De leerling kan zoekweg en bronnen tamelijk zelfstandig verantwoorden</i>	zelfstandig en zo nodig in de lopende tekst verantwoorden
5. Presenteren van de informatie	De leerling kan aan de hand van een gegeven presentatieformat zijn onderzoeksresultaten presenteren	De leerling verwerkt de onderzoeksresultaten in een eenvoudige voorgeschreven presentatie	<i>De leerling kan, geholpen met aanwijzingen, voorbeelden of tips, zijn onderzoeksresultaten in een eigen tekst presenteren</i> <i>De leerling kan het werk visueel aantrekkelijk presenteren, o.m. door goed gebruik van alinea's en kopjes</i>	De leerling kan zijn onderzoeksresultaten zelfstandig presenteren
6. Opmerkingen				

Samenwerkingsvaardigheden

Noteert afspraken en heeft benodigde materialen bij zich

Houdt zich aan afspraken en deadlines (stuurt tijdig gevraagde informatie door)

Reageert tijdig en vriendelijk op verzoeken van groepsleden

Neemt verantwoordelijkheid voor complete dossiers

Helpt groepsproces te bewaken en houdt overzicht over het hele proces

Is attent bij uitval groepsleden en werkt stimulerend

Schrijfvaardigheden

Kan informatie verwerken tot eigen teksten

Ordent de informatie op een logische manier

Bouwt alinea's op rond kernzin

Gebruikt voorbeelden om kernzinnen toe te lichten

Kan toewerken naar conclusies over de deelvragen

Formuleert begrijpelijk en aantrekkelijk

Houdt zichtbaar rekening met de lezer

Maakt weinig/geen fouten tegen de zinsbouw

Maakt weinig/geen stijlfouten, zoals verwijswaarden

Maakt gebruik van signaalwoorden

Past interpunctieregels toe

Maakt geen fouten tegen de werkwoordspelling

Maakt weinig/geen spelfouten

Kan groepsleden bruikbare feedback op gemaakte teksten leveren

Leerlingmateriaal: voorbeeld inhoudsopgave

Inhoud

Inleiding

Hoofdstuk 1: nieuwe woorden

Hoofdstuk 2: oude, versleten, afgedankte woorden

Hoofdstuk 3: leenwoorden

Hoofdstuk 4: verboden woorden

Hoofdstuk 5: bedreigde woorden

Hoofdstuk 6: onbestaande woorden

Hoofdstuk 7: dezelfde woorden

Hoofdstuk 8: bijzondere woorden

Hoofdstuk 9: groeps- en modewoorden

Hoofdstuk 10: taalkundige woordsoorten

De voorgedragen woorden met motivering

Terugblik

Bijlagen:

A. Opdrachtenvel met vragen

B. Nulmeting: eigen antwoorden

I. Logboekformulieren

C. Nulmeting: groepsantwoorden

J. Bronnenbijlagen

D. Tussenstand onderzoek met taakverdeling

K. beoordelings- en evaluatieformulieren

E. Eerste versies hoofdstukken 1; 2; 3; 4;; 5; 6; 7; 8; 9; 10; inleiding; terugblik

F. Tweede versies

G. Eindversies

H. Voorgedragen woorden met motivering

Woordensoortenboek van

Inhoudsopgave

Inleiding

Hoofdstuk 1: nieuwe woorden

Hoofdstuk 2: oude, versleten, afgedankte woorden

Hoofdstuk 3: leenwoorden

Hoofdstuk 4: verboden woorden

Hoofdstuk 5: bedreigde woorden

Hoofdstuk 6: onbestaande woorden

Hoofdstuk 7: dezelfde woorden

Hoofdstuk 8: bijzondere woorden

Hoofdstuk 9: groeps- en modewoorden

Hoofdstuk 10: taalkundige woordsoorten

De voorgedragen woorden met motivering

Terugblik

Bijlagen:

A. Opdrachtenvel met vragen

B. Nulmeting: eigen antwoorden

C. Nulmeting: groepsantwoorden

D. Tussenstand onderzoek met taakverdeling

E. Eerste versies hoofdstukken 1; 2; 3; 4;5; 6; 7; 8; 9; 10; inleiding; terugblik

F. Tweede versies

G. Eindversies

H. Voorgedragen woorden met motivering

I. Logboekformulieren

J. Bronnenbijlagen

K. Beoordelings- evaluatieformulieren